Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וואכענטליך מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג. אונד קאסטעט פיר עסטערריך-אונגארן גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר. האלביעהריג 5 " " פירטעליעהריג 2 גולד' 50 קר' ע.-וו. פיר אויסלאנד גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר. האלביעהריג 5 גולד' 50 קר' ע.-וו. פירטעליעהריג 2 " 75 "

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריערען אונד דער פרענומעראציאנס-טערמין בעגיננט מיט דעם טאגע דעם ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין פעסט אלט-גאססע נומ' 1, וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.

Nr. 118, צעהנטער יאהרגאנג — פעסט, פרייטאג יד תשרי ה.ת'ר'ל'ט. — Pest, den 11. Oktober 1878

דיא מיניסטער-קריזיס.

דער שטאנד דער מיניסטער-קריזיס איזט נאך אימטער זא, וויא ער עהע-פארגעסטערן וואר — נעמליך אים שטיללשטאנדע! דיא הערדען גיצי אונד באראן לודוויג שימאני ווארדען פאם קאניגע נאך וויען בערופען, דאמיט זיא איהרע מיינונגען איבער דיא געגענווערטיגע פאליטישע לאגע אבגעבען מאגען. ביידע הערדען פאלגטען דעם רופע דעם קאניגס אונד זאגטען איהרע מיינונגען איבער דיא פאליטיק אונד איבער דיא שטיממונג דער אונגארישען נאציאן.

הערר גיצי זאגטע, מאן מיססע ערסט אבווארטען, וויא זיך דיא געמיינזאמען מיניסטער אין דען דעלעגאציאנען אונד דיא אונגארישען מיניסטער אים רייכסטאגע פערטהיידיגען ווערדען. ווען דיעזע איהרע פערטהיידיגונג אויף דעלעגירטע אונד דעפוטירטע איבערציינענדווירקען ווירד, דאנן קאנן דיא געגענווערטיגע רעגיערונג בלייבען. איינסטווייללען ווירד הערר פאן טיסא אייך דאס פינאנץ-מיניסטעריאום לייטען, ביז זיך איין נייער פינאנץ-מיניסטער פינדען ווירד.

באראן לודוויג שימאני זאגטע זיינע מיינונג גענען דיא בעזעטצונגס-פאליטיק, וועלכע ער אלס איינע זעהר שלעכטע בעצייכנעטע. זיין ראטה וואר, דאס דיא „בעזעטצונג" זאבאלד אלס מאגליך, צו ענדע געפיהרט ווערדע, דענן ווען מאן שאן אין איינען מאראסט גערראטהען איזט, זא מיס מאן זעהען, דאס מאן זא שנעלל אלס מאגליך אויס דעמזעלבען הערויסקאממט.

פאר עראפפנונג דעם אונגארישען רייכסטאגעס אונד פאר איינבערופונג דער דעלעגאציאן, וועלכע אין דער צווייטען העלפטע דיעזעס מאנאטעס געשעהען ווירד, ווירד אונזערע מיניסטער-קריזיס קיינע ענטשיידענע וועגדונג האבען.

מיניסטער-פרעזידענט טיסא איזט יעטצט אין וויען, וויא ער בערייטס מעהרמאלס אודיענץ ביים קאניגע האטטע. היינטע ווירד גראף אנדראשי אין וויען ערווארטעט, אונד אין איינעם געמיינזאמען מיניסטער-ראטהע ווירד דאנן דער איינבערופונגס-טאג דער דעלעגאציאן פעסטגעזעטצט ווערדען.

איינע היינטיגע וויענער דעפעשע מעלדעט: דער קאניג האט בערייטס אייך דאס פאך דעם אונגארישען פינאנץ-מיניסטעריאומס דעם מיניסטערפרעזידענטען טיסא אנפערטרויט; דאס מיניסטעריאום דעם איננערן ווירד באראן וועגקהיים לייטען. —

באסניען אונד דיא הערצעגאווינא.

אלזא דאך נאך קיין פריעדען אונד קיינע רוהע אין באסניען! שאן זייט איינינען טאגען מעלדעטע מאן, דאס אין דען צוויא טירקישען פראווינצען פאללשטענדיגע רוהע אונד ארדנונג הערגעשטעללט זינד — אונד פלאטצליך קאם איינע דעפעשע, וויא איין בליטץ אים הייטערעם הימעל, אונד מעלדעטע פאן נייען שלאכטען, וועלכע אם 6-טען אונד 7-טען אקטאבער אן דער נארד-וועסט-גרענצע באסניענס נארדליך פאן ביהאטש שטאטטגעפינדען האבען. אין דער שלאכט פאם 6-טען אקטאבער האט אונזערע ארמעע 47 טאדטע אונד 184 פערוואונדעטע פערלארען, טאגס דאראויף וואר דיא שלאכט איינע לייכטערע, אונזערע ארמעע פערלאר נור 9 מאנן, קאננטע אבער דען רעוואליציאנערען קיינע ניעדערלאגע בערייטען. — דער ארט פעטשי ווארדע פאן אונזערער ארמעע בעזעטצט אונד דען איינוואהנערן דיעזעס ארטעס אונד דער אומגעבונג ווארדען דיא וואפפען אבגענאממען. יעטצט ערסט וויללן נון אונזערע ארמעע אייך אללע נארדליך פאן ביהאטש געלעגענען באסנישען ארטשאפטען בעזעטצען.

ווענן אלזא אייך נאך אין דעם נארד-וועסטליכען ווינקעל באסניענס, דער אייף ביידען זייטען אן קראאציען גרענצט, דער פריעדע נאך ניכט הערגעשטעללט איזט; וויא זאללטע מאן גלייבען, דאס אין דען זידליכערען געגענדען דער צוויא טירקישען פראווינצען דיא פאללשטענדיגע רוהע הערגעשטעללט זייא? — וויא זאללטע מאן זיך יעטצט דער האפפנונג היגעבען, דאס באלד איין גראסער טהייל אונזערער ארמעען אוים דען צוויא טירקישען פראווינצען צוריקקעהרען ווערדע?

דער קאממאנדאנט אים נארר-וועסטען באסניענס, נעמליך דער געגעראל-מאיאר רייגלענדער, בעריכטעט אויס פעטשי פאלגענדעס: „דער צוזאממענשטאס מיט דען רעוואליציאנערען אם 6. אקטאבער געשאה ניכט אונפערהאפפט אונד אונפערמיטהעט, דענן וויר וואוסטען עס פאראויס, דאס נאך דא אין דיעזער געבירגיגען אונד וואלדיגען געגענד ווידערשטאנד צו ערווארטען איזט. אויף דען דארטיגען אונוועגזאמען בערגען האלטען זיך נאך אימטער איינינע רעוואליציאנערע אונד רייבער-באנדען אויף. יעטצט ווערדען נון אין דער גאנצען אומגעגענד פאן פעטשי דען איינוואהנערן דיא וואפפען אבגענאממען. וויר דורכשטרייפען יעטצט דיעזע גאנצע געגענד, אונד וויר ערווארטען נאך היע אונד דא טאנכעס געפעכט."

איינע היינטיגע דעפעשע מעלדעט, דאס אים זידען באסניענס, אין נאווי-באזאר, פארטוועהרענד נייע טירקישע ארמעען איינטרעפפען. (צום קאמפפע געגען אונזערע פארמארשירענדען ארמעען?)

איינע קאנסטאנטינאפלער דעפעשע פאם 10. אקטאבער מעלדעט: דיא רעוואליציאנערען טירקען אים געבירגע זידליך פאן פיליפפאפעל זעטצען דען קריעג פארט. דיא ענגלישען אפפיציערע, וועלכע דיעזע טירקען קאממאנדירטען, ווארדען פאן דיעזען ערמארדעט.

דיא טירקייא געגען אונזערע מאנארכיע.

דיא טירקייא האט אין דען לעטצטען טאגען איינע זעהר אונפריינדליכע שווענקונג געגען אונזערע מאנארכיע געמאכט. דער גרונד, וועסהאלב צווישען עסטערייך-אונגארן אונד דער טירקייא אין בעצוג אויף דיא בעזעטצונג באסניענס קיין פערטראג צו שטאנדע געקאממען, איזט איין זעהר נאטירליכער. דער סולטאן וויגשטע נעמליך, דאס טראטץ דער זיעגעס אונזערער מאנארכיע דורכגעפיהרטען בעזעטצונג, זיינע „אבער-הערשאפט" איבער באסניען אונד דיא הערצעגאווינא אונפערלעטצט בלייבע. ער ווינשטע דיעס, וויל אים גרונדע גענאממען עסטעררייך-אונגארן יא ניכט געגען דען סולטאן קריעג פיהרטע, זאנדערן בלאס וועגען הערשטעללונג פאן רוהע אונד ארדנונג אין דיא ערוועהנטען פראווינצען איינגעריקט איזט. אללייז גראף אנדראשי קאננטע דיעזער פארדערונג דעס סולטאנס ניכט נאכקאממען, דא וויר דאך ניכט דעסהאלב זאלכע אפפער אן גוט אונד בלוט בראכטען, אום דיא „אבער-הערשאפט" דעס סולטאנס צו שיטצען! זא לעבעליך קאננטען אונד דורפטען וויר אונס ניכט מאכען! דא נון ביידע פארטייען זא צימליך רעכט האטטען אונד קיינע דערזעלבען איהרע רעכטע אויפגעבען וואללטע — זא קאננטע איין „פערטראג" בעטרעפפס דיעזער בעזעטצונג אונמאגליך צו שטאנדע קאממען. וויר טראסטעטען אונס היעריבער, אינדעם וויר אייך „אהנע פערטראג" דיא בעזעטצונג גליקליך דורכפיהרטען, דא גוטע קאנאנען ענדליך דאך מעהר ווירקען, אלס אללע פאפירענען פערטרעגע. דיא טירקייא פערהיעלט זיך וועניגסטענס אייסערליך רוהיג, וויענן עס אייך קיינעם צווייפעל אונטערליעגט, דאס זיא אים געהיימען דען ווידערשטאנד דער אייפשטענדישען אייפס נאכדריקליכסטע אונטערשטיטצטע. ווארדען יא גאנצע ארמעע-אבטהיילונגען טירקישער סאלדאטען איינגעפאנגען, דיא זיך אהנע היימליכע איינווילליגונג דעס סולטאנס דעם אייפשטאנדע נימטער אנגעשלאססען העטטען!

נון אבער האט דיא טירקישע רעגיערונג דיא פריינדליכע מאסקע אבגעווארפען. זיא טריטט געגען אונס גאנץ אפפען פיינדליך אויף אונד צוואר ניכט מיט קאנאנען, זאנדערן מיט פערליימדונגען. דיא טירקישע רעגיערונג האט נעמליך אן אללע איירפאפעאישען גראס-מעכטע איין רונדשרייבען געריכטעט, וואריין זיא דאריבער קלאגט, דאס דיא עסטערייך-אונגארישען ארמעען אין באסניען אונערהארטע גרייזאמקייטען פעראיבט האבען, אונד אייך קינפטיג נור דיא מאהאממעדאנישע בעפעלקערונג פערניכטען וואללען. נאך מעהר! זיא ערזוכט זאגאר דיא גראס-מעכטע, עסטעררייך-אונגארן דיא ווייזונג צו ערטהיילען, אין באסניען מעהר קיינען שריטט פארווערטס צו מאכען, בעפאר אייף דיעזעס פערליימדערישע רונדשרייבען זייטענס דער גראס-מעכטע איינע אנטווארט ערפאלגט איזט!

איין זאלכעס בענעהמען קאננטען וויר פאן דער טירקייא ניכט ערווארטען. דיעזעס בענעהמען איזט אונגערעכט אונד אינקלוג. עס איזט אונגערעכט, דא אונזערע מאנארכיע עס מיט דער טירקייא אימטער גוט געמיינט אונד אייך יעטצט אייף דעם בערלינער קאנגרעסע אללעס אייפגעבאטען האט, דאמיט זעלבע פאן רוסלאנד ניכט גענצליך פערשלינגען ווערדע. עס איזט אונקלוג, דא זיא זיך היעבייא יא נור פאן רוסלאנד רייצען לאסט. דיעזעס רוסלאנד וויל דא איינען דאפפעלטען צוועק ערריבען. עס וויל ערסטענס אונס פערלעגענהייטען בערייטען, וויל וויר עס ניכט צוגעלאססען, דאס עס דיא טירקייא גענצליך צערטרימטערע. עס וויל אבער צווייטענס אויך, דאס עסטערייך-אונגארן, דורך דיא ערוועהנטען פערליימדונגען גערייצט, זעלבסט איבער דיא ביזהער בעפריינדעטע טירקייא הערפאללע אונד איהר דען טאדעס-שטאס פערזעטצע.

נון, וויר ווערדען דער טריילאזען רוסישען פאליטיק דיעזען געפאללען ניכט טהון. אבער דיא טירקייא שאדעט זיך דאך זעלבסט. ענגלאנד האט דיעזעס רונדשרייבען גאר ניכט אנגענעהמען וואללען, דא מאן אין לאנדאן גלייך וואוסטע, דאס דיא גאנצע העטצערייא נור פאן רוסלאנד אויסגעהט. אויך דיא איבריגען גראס-מעכטע ווערדען דיעזע גרונדלאזען פערליימדונגען צוריקווייזען. רוסלאנד האט זיינערצייט אין בולגאריען ווירקליך דיא אונערהארטעסטען גרייעל-טהאטען פעראיבט. אונד וואס האבען דיא גראס-מעכטע דאגעגען געטהאן? ניכטס, גאר ניכטס! וואס זאללטען זיא נון יעטצט טהון, דא מאן איבערציינגט איזט, דאס דיא עסטערייך-אונגארישען ארמעען אלס פריינדע אין

מאָגליך, דאס ער פֿאָן דעם ערפֿאָלגטען „הערר-
שער-וועכסעל“ גאר ניכטס ערפֿוהר אונד דער
מיינונג וואר, דאס אין באָסניען נאָך אימּמער דער
ס ו ל ט א ן דער אייגענטליכע העררשער זייא;
מאָגליך אבער, דאס דיא אלטע געוואָהנהייט אם
אירדטהומע דיא שולד טראגע — גענוג אבער, דאס
דערזעלבע אין דעם הגותן „תשועה-געבעטע“ דען
נאמען דעם ס ו ל ט א נ ס ערוועהנטע. דיא יידי-
שען עסטערר-אונגארישען סאָלדאטען, דיא פֿיר
איהרען מאָנארכען אין דען באָסנישען קריעג צאָ-
גען, וואָללטען דיעס נאטירליך ניכט דולדען אונד
שריען דעם פֿאָרבעטער מיט געוואלטיגער שטיממע
צו: „ניכט פֿיר דען סולטאן, זאָנדערן פֿיר קאיזער
פֿראנץ יאָזעף וואָללען וויר דיא גנאדע גאָטטעס
ערפֿלעהען!“ — דער פֿאָרבעטער ערשראק, אונד
שטאָקטע איינינע מינוטען, איין שקאנדאל זייטענס
דער אויפֿגערעגטען יידישען סאָלדאטען וואר
ערנסטליך צו בעפֿירכטען. דא ערהאָב זיך דער
פֿעלד-ראבבינער, איילטע צום פֿאָרבעטער הין
אונד ערטהיילטע איהם דיא וויזונג, דאס געבעט
פֿאָן נייעם צו בעגיננען אונד אין דאסזעלבע דען
ערהאבענען נאמען פֿראנץ יאָזעף איינצושאלטען.
דיעזעם טאכטפֿאָללען פֿאָרגעהען דעם העררן דר׳
באכער איזט עס צו פֿערדאנקען, דאס דער גאָט-
טעס-דיענסט נונמעהר אָהנע שטאָרונג פֿאָרטגע-
זעטצט ווערדען קאָננטע. (אונס ערשיינט עס ניכט
וואהרשיינליך, דאס דער פֿאָרבעטער צו טירקיש-
בראָד פֿאָן דעם דורך דיא בעזעטצונג ערפֿאָלג-
טען „העררשער-וועכסעל“ אין באָסניען ניכטס
וויססען זאָללטע. טירקיש-בראָד געהאָרט יא זאָ
צו זאגען מיט צום קריעגסשויפּלאטצע. מאן מוס
אלזאָ עבען ניכט ערסט צייטונגען לעזען, אום דאָרט
איינעם זאָלכען העררשער-וועכסעל צו ערפֿאהרען.
אונד שיינט דאהער, דאס מאן היער עבען מיט
איינעם רעכט „פּאָליטישען חזן“ צו טהון האבע.
בעקאננטליך איזט בּיזהער צווישען אונזערער מאָ-
נארכיע אונד דער טירקייא בעטרעפֿפֿס דער בע-
זעטצונג באָסניענס איין פֿערטראג דעסהאלב ניכט
צו שטאנדע געקאָממען, וייל דער סולטאן דיא
„אָבערהעררשאַפֿט“ איבער באָסניען פֿיר זיך בע-
האלטען ווילל, וואס אונזערע מאָנארכיע יעדאָך
ניכט נאכגעבען מאג. דאס הגותן תשועה-געבעט
ווירד אלזאָ אין באָסניען דעמיעניגען געהאָרען,
וועך דיא אָבער-העררשאַפֿט אם ענדע דאָך פֿיר
זיך בעהויפּטען ווירד. דא דיעזע אנגעלעגענהייט
נאָך ניכט אויסגעטראגען איזט, דאכטע זיך דער
פּאָליטיש-קלוגע חזן געוויס, עס זייא פֿיר איהן
בעססער, זיך אין דיעזען שטרייט ניכט היניינצו-
מענגען.)

* (האדשי לאָיא — געפֿאנגען.)
איינע גראצער דעפּעשע פֿאָם 5-טען דיעזעס מעל-
דעט, דאס האדשי לאָיא, דער געפֿעהרליכע פֿיה-
רער דער אויפֿשטענדישען, פֿאָן איינעם אָפֿפֿיציער
אונזערער ארמעע בייא ראָגאטיקא געפֿאנגען
ווארדע. דער געפֿעהרליכע מענש דירפֿטע נון
זיינע ראָללע אויסגעשפּיעלט האבען.

* (איינע טרויריגע „הזכרת
נשמות.“) אין דעם פּעסטער קהאָר-טעמפּעל
האט דיעסמאל דאס „הזכרת נשמות“ אם יום
הכּפּורים איינען אייסערסט טרויריגען כאראקטער
אנגענאָממען. בעקאננטליך פֿערלאססען יענע לייט-
טע פֿאָר בעגינן דעם „הזכרת נשמות“ דאס גאָט-
טעסהויז, וועלכע זאָ גליקליך זינד, דאס איהרע
עלטערן נאָך אם לעבען זינד. נון ווירד אבער
דיעזער גראָסע טעמפּעל אם „יום הכּפּורים“ מינ-
דעסטענס פֿאָן 15,000 פּערזאָנען בעזוכט, וועהרענד
פֿיר דען איינ- אונד אויסגאנג נור איינע קליינע
זייטען-טהיר אָפֿפֿען שטעהט. פֿאָר בעגינן דעם
„הזכרת נשמות“ שטראָמט אלזאָ איינע גראָסע
שאאר פֿאָן לייטען אין דען טעמפּעל היניין, איינע
אנדערע וויעדער דרענגט זיך אויס דעם טעמפּעל
הערויס. דא אלל דאס נור דורך דיא ענגע זייטענ-
טהיר ערפֿאָלגען קאנן, זאָ איזט עס זעהר נאטיר-
ליך, דאס דא איין געוואלטיגעס געדרענגע ענט-
שטעהען מוס. איינער, דער עבענפֿאללס דען טעמ-
פּעל פֿאָר בעגינן דעם „הזכרת נשמות“ פֿערלאססען וואָללטע, טרוג איין קליינעס קינד
אויף דעם ארמע, דאס פֿאָן אללען זייטען גע-
קוועטשט, יעממערליך צו שרייען בעגאנן. דער
צערטליכע פֿאטער, דער אום דאס לעבען זיינעס
קינדעס בעזאָרגט וואר, ריעף נון פֿערצווייפֿלונגס-
פֿאָלל: „דיא טהירע אָפֿפֿנען! דיא טהירע אָפֿפֿנען!“
דיא לייטע אים טעמפּעל פֿערמוטהעטען נון, עס
זייא פֿייער אויסגעבראָכען. אללעס שפּראנג פֿאָן
דען זיטצען אויף אונד וואָללטע זיך אינס פֿרייע
היניינס רעטטען. דיא פֿרויען אויף דען גאלעריען
ווארען נון איבערצייגט, דאס ווירקליך איין „געוואל-
טיגעס מאלאָהר“ פּאססירט זיין מיססע. איין יאמ-
מער-געשרייא ערפֿיללטע דיא ליפּפּען. דיא פֿרויען
דרענגטען זיך אויף דיא שמאלע שטיעגע הינאב,
דער טעמפּעל-דיענער וואָללטע דיא פֿאָראנשריי-
טענדען פֿרויען בערוהיגען, דא ווארדע אבער
דאס געדרענגע פֿאָן הינטען, וואָ מאן דיעזע בע-
רוהיגענדען וואָרטע ניכט הערען קאָננטע, אימּמער
געוואלטיגער, דאס אייזען-געלענדער בראך צוזאמ-
מען, דער טעמפּעל-דיענער שטירצטע העראב,
אונד אונטער הערצ-ערשיטטערנדען יאממער-
רופֿען שטירצטען איהם 25 פֿרויען פֿאָן דער צעהנ-
טען טרעפּפּע נאך. איין שטערבע-פֿאלל איזט
טראָטצדעם ביז צו דיעזעם אייגענבליקע ניכט צו
מעלדען. מעהרערע פֿרויען ערליטטען לייׄדער
ריפּפּען-בריכע; דיא שוויעגער-מוטטער איינעם
היעזיגען דאָקטאָרס איזט עבענפֿאללס בעוואוסט-
לאָז פֿאָם פּלאטצע געטראגען וואָרדען. איינע
פֿרויא, דיא נאָך דעם ראָבּים-שפּיטאלע איבער-
פֿיהרט ווארדע, האט נאָך אימּמער דאס בעוואוסט-
זיין ניכט צוריקערהאלטען. איינעם קינדע ווארדע
דיא קיננלאדע צערשמעטטערט. איין גליק וואר,
דאס דיא אָרגעל צו שפּיעלען בעגאנן, וואָדורך
דיא מענגע דיא איבערצייגונג געוואנן, דאס קיינע
פֿייער-געפֿאהר פֿאָרהאנדען אונד ענדליך צום
שטעהען געבראכט ווערדען קאָננטע. אימּמערהין
וואר דיעסמאל דיא „הזכרת נשמות“ אים קהאָר-
טעמפּעל איינע האָכסט טרויריגע.

טעלעגראַפֿישע דעפּעשען.

ב ו ק א ר ע ס ט 8. אָקטאָבער. פֿאָר דיא
רומענישען דעפּוטירטען קאם היטע דיא יודענ-
אנגעלעגענהייט צור בעשפּרעכונג. פֿיעלע דעפּו-
טירטע זינד געגען דיא זאָפֿאָרטיגע יודען-עמאנצי-
פּאציאָן, זיא זאגען, מאן מוס פֿיר דיא איבריגען
אייראָפּעאישען מעכטע בעווייזען, דאס דיא יודענ-
פֿראגע איינע לעבענס-פֿראגע פֿיר רומעניען איזט.
איינינע מיינען, מאן זאָלל איינע פֿאָלקס-צעהלונג
פֿאָרנעהמען. אום דיא אין רומעניען געבאָרענען
יודען פֿאָן דען פֿרעמדען איינגעוואנדערטען יודען
אונטערשיידען צו קאָננען.

ו ו י ע ן 8-טען אָקטאָבער. אין פּעטשי (צווי-
שען ביהאטש אונד ליוונאָ) האט אם 6-טען דיע-
זעס איינע העפֿטיגע שלאכט, צווישען אונזערער
ארמעע אונד דען רעוואָלוציאָנערען, שטאטטגעפֿונ-
דען. דיא שלאכט דויערטע דען גאנצען טאג, דיא
רעוואָלוציאָנערען ווארדען געשלאגען, אבער אונ-
זערע ארמעע האטטע פֿיעלע פֿערלוסטע. אונזערע
פֿערלוסטע זינד: ט אָ ד ט 1 קאָממאנדירענדער
אָבערסט-לייטנאנט, 1 הויפּטמאנן, 1 אָבער-לייט-
נאנט אונד 1 אונטער-לייטנאנט. פֿ ע ר ו ו א ו נ-
ד ע ט זינד: 1 מאיאָר, אונד פֿיער לייטנאנטס. פֿאָן
אונזערען סאָלדאטען זינד 170 טהיילס געטאָדטעט
אונד טהיילס פֿערוואונדעט. — טאגס דאראויף אם
7. דיעזעס מאָנאטס האבען דיא רעוואָלוציאָנערען
אבערמאלס דען העפֿטיגען קאמפּף געגען אונזערע
ארמעע אויפֿגענאָממען: דער אויסגאנג דיעזעס
קאמפּפֿעס איזט לייׄדער נאָך אונבעקאננט.

געשעפֿטסבעריכט
פּעסטער פּרייזע.

☛ דיעזער געשעפֿטס-בעריכט איזט פֿאָן זאָנטאג,
דעם 6-טען אָקטאָבער. דא געסטערן וועגען דעם הייליגען
יום כּפּור גאר קיין געשעפֿטס-פֿערקעהר וואר.

קאָרן נייעס 5,30 — 5,50 גולד.

גערסטע פּוטטער 5 — 5·60, מאלצ- 6,75 — 7 גול.

קוקורוץ 5,30 — 5,50 גולד.

האָפֿער 5,30 — 5,50 גולד.

מעהל-פּרייזע (פּער 100 קילאָגראמם זאמּמט זאק, פֿרייא אב פּעסט:) נומ׳ 0: 21 גולד. 60 קר., נומ׳ 1 21 גול. — קר., נו׳ 2: 20 גול. 40 קר., נו׳ 3: 19 גול. 40 קר. נו׳ 4: 18 גול. 40 קר., נו׳ 5: 17 גול. — קר., נו׳ 6: 15 גולד. 40 קר., נו׳ 7: 13 גול. 50 קר., נו׳ 8: 11 גול. 60 קר., נו׳ 8½ 9 גולד. 60 קר., פֿיינע קלייע 3 גול. — קר., גראָבע קלייע 2 גולד. 80 קר.

הילזענפֿריכטע: ערבסען — — גולד. — נייע לינזען 7—10 גול. ראָהע הירזע 4,75—5,20 גול. הירזע-בריין 10 גולד. גרויער מאָהן 19—20 גול. בלויער 23—24 גול. — גראָסע וויסע באָהנען 8½—9 גול. צווערגעל 9½—19 גול. האנפֿזאמען 10—10½ גולד. לייןזאמען 11—11½ גול. מאָהאר-גולדען. קיממעל 30 גולד. — קר. (אללעס פּער 100 קילאָ.) —

ערד-עפּפֿעל פּרימא פּער 100 קילאָגראמם 1,50—1,70 גולדען.

שפּיריטוס נייע מעטהאָדע אים קליינען 32 — 32½ גולד. אלטע-מעטהאָדע 33 — 33½ גול׳ פּער 10000 ליטער-פּערצענט.

אונשליטט (חלב) 46⅞—47 גול.

צוועטשקען. סערבישע פֿאס-וואארע 17 גול.

צוועטשקענמוס (לעקוואר) 14½—14¾ גולד.

האָניג. געלייטערטער 34 גולד. —

וואכס 144—148 גולד.

קלעעזאמען לוצערנע 45—46 גולד. ראָטה-קלעע באנאטער 25 גולד. (פּער 100 קילאָ.)

האנפֿקערן אונגארישע נייע וואארע 15—16½ גולדען.

ווייןשטיין גוטער-נאטור 63—64 גול. געריגנע 50—54 גולד.

פּאפּריקא 60—65 גולד.

ריבאָל דאָפּפּעלט-ראַפֿפֿינירטעס 36 גולדען פּער 100 קילאָגראמם. —

פּעטראָלעאום 17⅞—18 גולד.

שאָפֿפֿעללע אין פֿאָריגער וואָכע ווארדען 8000 שטיק פֿערשיעדענער נאטורונגען פֿערקויפֿט. אונד צוואר: דייטשוואָללינע דיעסיעהריגע 2,60—3,20 גול. פּער פּאאר. סערבישע פֿאָריעהריגע 105—110 גולדען. באטשקער אונד באנאטער 130—140 גולד. (פּער 102 שטיק.)

הייטע, וויר נאָטירען: פּער 100 ק׳ אונגארישע קוה-הייטע 109 — 112 גול. אָכסענהייטע טראָקענע 105 — 109 גול. ראָסהייטע 7—10½—11 גולד. פּער פּאאר. קאלב-פֿעללע אָהנע קאָפּפֿע 175—180 גול. מיט קאָפּפֿען 160—165 גולד.

לעדער. פּפֿונדהייטע 22—24-קילאָ 178—180 גול. איינמאל פֿערזעטצטע טערצען פֿאָן 12—14-קילאָ 172—174 גולד., צווייטמאל פֿערזעטצטע טערצען 16—18 קילאָ׳ 170—172 גול. דרייטמאל פֿערזעטצטע טערצען פֿאָן 19—22 קילאָ 174—176 גולד.

קאלבלעדער, ברוינע פֿאָן 9—10-קילאָ 420—440 גולדען, בלאנקלעדער 12—16-קילאָ 184—188 גולד. פּער 100 קילאָ.

שאָפֿוואָללע. אין פֿאָריגער וואָכע וואר דאס וואָלל-געשעפֿט פֿלויא. עס ווארדען פֿערקויפֿט: 50 מעטער-צענטנער מיטטעלפֿיינע טוכ-וואָללען 110—112 גול. 200 מטרצטר׳ מיטטעל טוכ-וואָללען 92 — 96 גולד. 300 מטרצ׳ פֿעהלערפֿרייע באטשקער איינשורען 74—75 גולד. 100 מעטר-צטר׳ זאנד-וואָללען 64 — 66 גולד. 100 מטרצ׳ וויסע געבירגס זאָממער-וואָללען 90 — 96 גולד. 40 מטרצ׳ באראניאר זאָממער-וואָללען 70—74 גולד. אונד 80 מטרצ׳ באנאטער ציגאיא האנד-וועשע 56 — 57 גולד. (אללעס פּער 56 קילאָ.)

וויענער פּרייזע.

שפּיריטוס 34 — 34¼ גולד. צו 10·000 ליטער פּערצענט. —

ריבאָל 34½ — 35 גולדען. פּער 100 קילאָ.

ווייצען, פֿערקויפֿט ווארדען 40000 מעטערצטר׳ פּרייזע: טהייס-ווייצען 79—81-קילאָ׳ 8,40 — 9,10 גולד׳ פּער מעטערצטר. —

לאָטטאָ-ציעהונג פֿאָם 5-טען אָקטאָבער 1878.

אָפֿען	36	61	9	66	49
לינץ	52	36	35	12	69
טריעסט	24	74	66	83	76

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר״י רייז.

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1878. Druck v. M. Burian, Marokkanerhaus.

*) (איין פראנגליקטער יידישער רעקרוט.) אים סאפלאנצא אים מאראשער קאמיטאטע ווירד פאלגענדעס בעריכטעט: דיא איינבערופענען רעקרוטען האבען היער איינען וואגען איבערפאללען אונד אויסגעפליגדערט, וועלכער טרייבען נאך סיגעטה פיהרטע. אין זאלבעס שטיקבען פאסט אים גרונדע גענאממען פיר רעקרוטען רעכט גוט. אללײן דער פיהרמאנן האט דיעזען רעקרוטענ-שפאס זיינערזייטס צו ערנסט גענאממען אונד ליעף צום אורטס-ריכטער, דאס ער איהם שוטץ ביעטע געגען דיעזען געוואלט-אקט. דער אורטס-ריכטער שיקטע וואהל איינינע מאנן אלס הילפע, אבער עבען אין פאלגע דעססען ענטוויקעלטע זיך איינע בלוטיגע שלעגעריא, בייא דער 2 יודען פערוואונדעט ווארדען. איינער דיעזער אונגליקליכען, דער איינע שטיכוואונדע ערהיעלט, האט וועניגע מינוטען דאראויף זיינען גייסט אויפגעגעבען. דערזעלבע וואר נאך אין יונגער מאנן, זאהן דעם מיהלענ-בעזיטצערס הערזן פאגעל. אין אנדערער בעריכט לויטעט דאהין, דאס דיא ביידען איזראעליטען גאר קיינע רעקרוטען ווארען, זאנדערן עבען נור דעם פיהרמאנגע צו הילפע אײלטען, אום איהן געגען דען רעקרוטענ-איבערפאלל צו שיטצען. אין דיעזעם פאללע וואר עס געוויס איין לייכטזינן, זיך אין פרעמדע שלעגערייען היניינצומענגען.

*) (איין בריעף איינעס יידישען סאלדאטען אויס באסניען.) איין יידישער סאלדאט, וועלכער אין אונזערער ארמעע אין באסניען דיענט, ריכטעטע אן דאס „פעשטי נאפלוי" איינען לענגערן בריעף, אויס דעם וויר היער דיא אינטערעססאנטעסטען שטעללען פאלגען לאססען; דיעזעלבען לויטען: „אפט ווארדע בערייטס אין דען צייטונגען הערפארגעהאבען, דאס דיא יידישען סאלדאטען אין באסניען עס גאר ניכט זא שלעכט האבען, דא זיא פאן איהרען דארטיגען גלויבענסגענאססען אלס ברידער בעטראכטעט אונד אויפס רייכליכסטע אונטערשטיטצט ווערדען. דאס איזט פאללקאממען ריכטיג. — אין גאנץ באסניען, נאמענטליך אבער אין דער הויפטשטאדט סעראיעוואָ, בילדען דיא יודען איינען זעהר בעדייטענדען אונד איינפלוסרייכען טהייל דער בעפאלקערונג. דיא יידישע קולטוס-געמיינדע צו סעראיעוואָ ווענדעטע זיך מיטטעלס איינער דעפוטאציאן אן דען אבערקאממאנדאנטען באראן פיליפאוויטש, מיט דער ביטטע, דאס עס דען יידישען סאלדאטען אין באסניען געשטאטטעט ווערדע, נאך סעראיעוואָ צו קאממען, אום דיא ביידען ניי-יאהרס-פייערטאגע אין דער מיטטע דער יידישען געמיינדע צו פערברינגען אונד אם גאטטעס-דיענסטע טהיילצונעהמען. זיינע עקסצעללענץ קאם דיעזער ביטטע דער יידישען קולטוס-געמיינדע מיט גראסטער בערייטוויללינקייט נאך. מיין קאמפאניע-קאממאנדאנט גינג אבער נאך ווייטער, אינדעם ער מיך זאגאר אין דער ווייזע בעאורלויבטע, דאס איך דרייא טאגע אין סעראיעוואָ ווײלען דורפטע. — פאן מיינער שטאציאן ביז סעראיעוואָ וואר יעדאך איינע טאגרייזע וועגעס. דען גאנצען טאג הינדורך שטראמטע אין געוואלטיגער רעגען. עס וואר דאהער שאן רעכט דונקעל, אלס איך נאך פיעלען אנשטרענגונגען אין סעראיעוואָ אנלאנגטע. דא איך וויסטע, דאס אין דיעזער צייט דער אבענד-גאטטעס-דיענסט בערייטס בעגאננען, גינג איך וואהל דירעקט אין דיא סינאגאגע. — איך וואר נאטירליך גאנץ דורכנאסט אונד פאן קאטה בעשמוטצט. קוים יעדאך, דאס איך דיא סינאגאגע בעטראט, אלס מיך וועניגסטענס 20 יודען אומרינגטען אונד מיר הערצליך דיא האנד דריקטען. יעדער דערזעלבען ערזוכטע מיך, דאס איך איבער דאס ניי-יאהר-פעסט זיין גאסט זיין מאגע. אין נאך רעכט יונגער מאנן בליקטע מיך יעדאך זא צערטליך אן, דאס איך זאגלייך ערקלערטע, זיין גאסט צו בלייבען. וועהרענד דעם גאטטעסדיענסטעס טראפען נאך אן 30 יידישע סאלדאטען איין, דיא אללע אין זאלך' הערצליכער ווייזע בעגריסט ווארדען. — נאך בעענדיגטעם גאטטעס-דיענסטע ענטשטאנד דיא „הערצליכסטע ריפעריא", דיא איך יע געזעהען. יעדער איינצעלנע וואללטע נעמליך איינען סאלדאטען האבען! מיך ליעס נאטירליך דער יונגע מאנן ניכט מעהר פאן דער האנד, דאס איך ניכט פאן איינעם אנדערן „איינגעפאנגען" ווערדע. — איך וואר דער מיינונג, איך בייא דען יודען אין באסניען ווערדע דער „גראסטע שמוטץ" הערשען, וויא דיעס בייא דען אנדערן באסניאקען דער פאלל. וויא ערשטוינטע איך יעדאך, אים האפע אונד אין דער וואהנונג דיא גראסטמאגליכע ריינליכקייט פארגעפונדען צו האבען. דיא שטיעגע דעס הויזעס וואר מיט איינעם טהייערן טעפפיכע בעלעגט. מיין ווירטה, דער יונגע מאנן נעמליך, ליעס זיינע שוהע, וויא דיעס דארט איינגעפיהרט איזט, אויף דער שטיעגע צוריק; מיך יעדאך, דער איך זעהר קאטהיגע פוס-בעקליידונג האטטע, בעגלייטעטע ער אהנע ווייטערעס אין דען שפייזע-זאאל דער פאמיליע. אללעס וואר דא זעהר נעטט אונד ריין; דאס גאנצע געריימיגע צימער מיט קאסטבארען טעפפיכען בעלעגט. אין גרייז, מיט ווייסעם בארטע אונד הויפטע, קאם מיר ענטגעגען, לעגטע גריסענד דיא האנד אן דיא שטירנע אונד דריקטע מיר דאנן הערצליך דיא האנד מיט איינעם לייטען „שלום עליכם!" דאנן בעגריסטען מיך דיא איבריגען מענגער אונד פרויען דער פאמיליע מיט גלייכער פריינדליכקייט. אללע וואהרען פעסט-טעגליך געקליידעט אונד מיט גאלד אונד עדעלשטיינען געשמיקט. אנפאנגס וואר איך אין פערלעגענהייט, נאמענטליך וועגען מיינער קאטהיגען שטיעפעל. — דיא הויז-פרויא מערקטע דיעס. זיא ליעס מיר זאגלייך דיא שטיעפעל פאן דען פיסען ציעהען אונד ווייסע פוסזאקען רייכען. איך וואר נון וויא נייגעבארען. — נון מערקטע איך, דאס דיא מוטטערשפראכע דיעזער יודען אייגענטליך דאס „שפאניאלישע" זייא. דאס „שפאניאלישע" פערהאלט זיך צו דער ווירקליכען שפאנישען שפראכע עטווא זא וויא אונזערע יידישע שפראכע צו דער ריין דייטשען שפראכע. דיא מייסטען יידישען בעוואהנער אין דער טירקייא שטאממען נעמליך פאן יענען יודען אב, דיא פאר יאהרהונדערטען אויס שפאניען פערטריעבען ווארדען. זיא בעהיעלטען אלזא דיא שפאנישע שפראכע בייא, נור דאס זיא דיעזעלבע ניכט מעהר גאנץ ריין געברייכען קאננען. גליקליכערווייזע האבע איך אין מיינער יוגענד עטוואס העבראיש געלערנט. איך פערשטענדיגטע מיך דאהער מיט דען הערצליך גוטען לייטען, זא ווייט דיעס מאגליך וואר, מיט הילפע דער „היילינגען שפראכע". דא זאה איך ערסט, דאס דיא „היילינגע שפראכע" דאס איינציגע מיטטעל איזט, וואדורך דיא יודען דער גאנצען וועלט זיך געגענזייטיג פערשטענדיגען קאננען. — דאס נאכטמאהל דויערטע עטווא איינע שטונדע. דא וואשט מאן זיך אבער דיא הענדע ניכט בלאס פאר בעגינן דעס מאהלעס, זאנדערן איך צווישען יעדער איינצעלנען שפייזע אונד דער אנדערען. דעם נאכטס וויעז מאן מיר אין בעזאנדערעס צימער צום שלאפען אן. נאך אבט-וואכענטליכעם לאגערן אים פרייען שליעף איך נון דאס ערסטעמאל אונטער צווייא זיידענען בעטט-דעקען. מאן קאנן זיך לייכט דענקען, וועלך' קארפערליכע אונד גייסטיגע ערקוויקונג דיעס פיר מיך וואר! איך מוס הערפארהעבען, דאס מעהר אלס 200 יידישע סאלדאטען פאן דען יודען אין סעראיעוואָ וועהרענד דעם ניי-יאהר-פעסטעס אין זא גלענצענדער ווייזע בעווירטהעט ווארדען. איך אונטערהיעלט מיך מיט מיינעם ווירטהע נאטירליך איך איבער דען געגענווערטיגען קריעג אונד מאכטע דיא בעמערקונג, דאס באלד איין גראסער טהייל דער בעזעצונגס-ארמעע נאך הייזע געשיקט ווערדען דירפטע. מיינע יונגע ווירטהין זייפצטע טיעף אויף אונד זאגטע: „דאס ווערע אין אונגליק, דא דיא מאהאממעדאנער דאנן דיא איבריגע בעפאלקערונג פערניכטען ווירדען!" דאס הייטערסטע בייא דער געשיכטע וואר, דאס מיינע

סאמועל וויינטע וויא אין קינד. דאנן זאגטע ער:

„אָ, טאנטע, טהייערע טאנטע, ווענן זיא נאך ניכט דען גאנצען גלויבען אן דיא מענשהייט פערלארען, גלויבען זיא דער שפראכע מיינעס הערצענס, דעם אויסדרוקע מיינער טהרענען — פערצייהען זיא מיר — בייא גאטט, איך בין אונשולדיג!"

„„אך, וויא וואהל דאס טהוט, ווענן איינע פערשטאסענע איינמאל אין פריינדליכעס וואָרט האָרט. סאמועל, איך פערשטעהע דיעזע שפראכע נאך, איך ערקענגע דיא פארזעהונג גאטטעס, זיא שיקט אן מיין שטערבע-בעטטע נאך איינען מענשען מיט ווייכעם הערצען, דאס איך ניכט אייך אין מיינער לעטצטען שטונדע פערצווייפלע אונד ביז צום אונגלויבען פערזינקע. — האָרען זיא נון אויך דיא שפראכע מיינעס הערצענס! דאס געזעטץ איזט אויף דער זייטע איהרעס פאטערס, דיא ריכטער, וועלכע נאך דעם טאָדטען בוכשטאבען דעס געזעטצ-בוכעס ריכטען, האבען איהרעם פאטער דאס פערמאָגען מיינער קינדער צוגעשפראָכען; — אבער דער האָכסטע ריכטער דאָרט דראָבען וויים, דאס איך מיט מיינעם נאטשוועלינען מאנגע פערהייראטעט וואר, מיינע קינדער זינד זיינע איינציגען רעכטמעסיגען ערבען; איך קאנן עס לײדער ניכט בעווייזען, שריפטען אונד צייגען זינד פערשוואונדען; אבער עס ווירד איינסט אין טאג קאממען, דער דיא וואהרהייט אנס ליכט בריינגען ווירד. — אך, איך ווערדע קוים דיעזען טאג ערלעבען, פיר מיך קאממט יעטצט יעדע הילפע צו שפעט; אבער מיינע ארמען קינדער, פיעלליכט האבען זיא מארגען קיינע מוטטער מעהר! — סאמועל! זיא זינד רייך, וואללען זיא דער פאטער מיינער קינדער ווערדען?""

„בייא מיינער זעעלע זעעליגקייט שוואָרע איך עס איהנען צו! איך וויל מיינען געשוויסטער-קינדערן איין פאטער, איין בעשיטצער אונד ברודער זיין, זא לאנגע איין פונקע לעבען אין מיר איזט. — זאגען זיא מיר, וואָ זינד איהרע קינדער?"

„„אראלף איזט אין לייפציג אין דער וועבערישען בוכהאנדלונג, אלעקסי איזט בייא מיינעם ברודער אין רייכענבערג. אך, דיעזער אראלף, ער איזט נאך יעה־צאָרניג אונד אָפט איבעראײלט, ער לאסט זיך פאָם אויגענבליקע הינרייססען; אך, דאס קאנגטע איהם איינסט שעדליך זיין! ער מיססטע איינען טרייען פריינד האבען!""

„ביידע קינדער זאללען אין דאס הויז מיינער עלטערן געבראכט ווערדען!"

„„ניין! ניין! נור דאס ניכט! איך בעשוואָרע זיא! אָ, ניכט איהר פאטער, ניכט איהרע מוטטער דירפען איינע אהנונג דאפאָן האבען! — נעראדע פאָר איהנען רעטטען זיא מיינע קינדער! שוואָרען זיא מיר, דאס זיא איהרען עלטערן קיין וואָרט דאפאָן זאגען!""

„איך שוואָרע עס, ווענן עס זיא בערוהיגען קאנן; אבער מיינע מוטטער...."

„„זיא איזט דאס ווייב איהרעס פאטערס, זיא איזט דיא שוועסטער פאָן מארקוס!""

„אלזא איך זיא האססען דיעזען מארקוס! — — זא זאלל דען קיינע זעעלע אהנען, דאס איך פאָן שטונדע אן דער בעשיטצער איהרער קינדער בין. איך וויל דען רויב, דיא זינדע, דיא מיין פאטער בעגאנגען, וויעדער גוט מאכען — מעהר קאנן איך געגען מיינען פאטער ניכט טהון, איך בין דאך זיין זאהן!" — —

אין דיעזעם אויגענבליקע שטירצטע ר' יעקב הינײן, ער מערקטע נאר ניכט, וואס אום איהן פארגעהט, זאנדערן אײלטע אויף זיינען זאהן צו אונד ריעף: „גאטט זייא דאנק, דאס איך דיך נור געפונדען! דיינע מוטטער איזט אויס שרעקען אין אהנמאכט געפאללען; וויא ביזט דוא אין דיעזער נאכט פאם הויזע פערשוואונדען — אונד וויא קאממסט דוא היעהער?"

ר' יעקב קאננטע נאר ניכט אהנען, אין וואס פיר איינעם הויזע זיך זיין זאהן בעפינדעט, אונד וואס דא אייגענטליך פארגעהט. צו הויזע מעלדעטע איהם זיין הויזמייסטער אום 8 אוהר מארגענס, דאס זיין זאהן געגען מיטטערנאכט דאס הויז פערלאססען האט אונד ווייטערעס ניכט צוריקגעקעהרט איזט. ר' יעקב דאכטע אין אללערלייא מאגליכע זאכען, נור דאראן קאננטע ער ניכט דענקען, דאס זיין זאהן צו זיינער שוועגערין געראטהען איזט. נאכדעם אייך ר' יעקב גלויבטע, דאס רעגינא נאך אין פראג וואהנט. ערסט דיא גאססענ-וועכטער מעלדעטען איהם, דאס איין מאנן, דער געגען מיטטערנאכט זיין טהאר פערלאססען, זיך נאך דער געגענד דעס איזראעליטישען שפיטאלס וועגדעטע, אונד ערסט היער קאננטע ער ערפאהרען, וואס דא זיין זאהן וואללטע, אונד וואהין ער זיך פאָן דא אויס בעגעבען האט.

אלס רעגינא איהרען שוואגער ר' יעקב ערבליקטע, ריעף זיא: „„אָ, איהר הייליגען ענגעל שיטצעט מיך, היער קאממט מיין טאָדעס-ענגעל!"" — — זיא צוקטע צוזאממען — אונד אטהמעטע ניכט מעהר!

(פארטזעצונג פאלגט.)

באסניען אונד אין דיא הערצעגאווינא איינגעריקט אונד נור דאנן פֿאן דען וואפפען געברויך געמאכט האבען, אלס דיעס ציר אינטערדריקונג דער אויפשטענדישען עבען נאטהיג וואר!

דער טירקישע אויסווערטיגע מיניסטער האט אן דען טירקישען געזאנדטען אין וויען איין שרייבען געריכטעט, אין וועלכעם עס הייסט: „זאגען זיא דעם גראפען אנדראשי, דאס דער סולטאן פֿאר דער „בעזעטצונג" נאך בערייט וואר, איינען פֿערטראג מיט עסטערייך-אונגארן וועגען באסניען אונד דער הערצעגאווינא אבצושליעסען, אונד צוואר אונטער דער בעדינגונג, דאס דיעזע בעזעטצונג בלאס פֿיר איינע בעשטיממטע צייט געשעהע, אינדעססען אבער דאס הערשער-רעכט דעם סולטאנס איבער דיעזע פראווינצען אין יעדעם פֿאללע אנערקאננט ווערדען מיססע. — דא אבער דיא עסטערייך-אונגארישען ארמעען אהנע יעדען פֿערטראג אין דיא צווייא טירקישען פראווינצען איינריקטען, האבען דיא טירקען דיעזעס איינריקען פֿאן פֿרעמדען ארמעען צו פֿערהינדערן געזוכט, וואדורך נון דאס אונגליקזעליגע בלוט-פֿערגיעסען ענטשטאנד — אונד דער סולטאן דארף דאהער יעטצט מעהר קיינען פֿערטראג מיט עסטערייך-אונגארן וועגען דיעזער בעזעטצונג שליעסען, דא דיעזער פֿערטראג-שלוס בעדייטען ווירדע, דאס דער סולטאן דיעזע מיט דעם בלוט-פֿערגיעסען זיינער אונטערטהאנען געשעהענע בעזעטצונג בילליגע. — דער סולטאן מוס זיך נון דעם בעשלוסע דעם בערלינער קאנגרעססעס אונטערווערפֿען, ער וויל איינסטווייליגען דיא פֿרעמדען ארמעען אין באסניען אונד דער הערצעגאווינא דולדען, אבער זיין הערשער-רעכט איבער דיעזע פראווינצען מוס בלייבען. — דיא עסטערייך-אונגארישען ארמעען זאללען אבער יא ניכט ווייטער אים זידען באסניענס פֿאררוקען, דא היער אללע טירקען מיט דער שרעקליכסטען וואטה געגען דיעזע פֿרעמדע בעזעטצונג קעמפפֿען ווירדען. דיא זידליכע שפיטצע באסניענס פֿאן נאווי-וואראש ביז נאווי-באזאר דארף פֿאן פֿרעמדען סאלדאטען ניכט בעזעטצט ווערדען! אהנעדיעס האט אייך דער סולטאן פֿערנאממען, וויא גרויזאם אונד אונבארמהערציג דיא עסטערייך-אונגארישען סאלדאטען אין דער הערצעגאווינא אונד אין באסניען פֿארגעהען. — דיא רעגיערונג אין וויען מאגע דאהין טראכטען, ווענינגסטענס פֿאן נון אן זאלכע גרויזאמקייטען צו פֿערהינדערן, דא זאנסט דיא טירקען אין פֿאללער פֿערצווייפֿלונג דען קאמפף פֿארטזעטצען מיססען." — זא לויטעט דיעזעס שרייבען דער טירקישען רעגיערונג!

איינע הייטיגע וויענער דעפעשע מעלדעט: דיא טירקייא, וועלכע יעטצט זא קעק אונד שטאלץ געגען אונזערע מאנארכיע אויפטריטט, ווירד פֿאן רוסלאנד אינטערשטיטצט, אונד עבען דאדורך, וויל זיך דיא טירקייא וויעדער מיט רוסלאנד בעפֿריינדעט אונד פֿערבינדעט, פֿערפֿיינדעט זיא זיך מיט ענגלאנד, אונד דיעזעס ענגלאנד שטעהט נון אויף זייטע עסטערייך-אונגארנס.

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (דיא יודען-עמאנציפאציאן אין סערביען.) ענגלאנד, פֿראנקרייך אונד איטאליען ערקלערטען, דיא אונאבהענגיגקייט סערביענס נור דאנן אנצוערקעננען, ווענן דא דיא יודען פֿאללשטענדיג עמאנציפירט זיין ווערדען. —

* (דיא יודען אין רומעניען.) מיט אללעם האט זיך דיא רומענישע רעגיערונג בערייטס בעפֿריינדעט. זיא רייטעט בעסאראביען, זיא בעוויללינגטע דער רוסישען רעגיערונג מיליטער-שטראססען דורך דיא דאברודשא; קורץ: זיא טהוט אללעס, וואס דער בערלינער קאנגרעס-פֿערטראג פֿערלאנגט אדער אויך ניכט פֿערלאנגט האט. מיט איינעם יעדאך קאנן זיך דיא רומענישע רעגיערונג ניכט בעפֿריינדען, נעמליך מיט דער פֿאם קאנגרעססע געפֿאדערטען גלייכשטעללונג דער יודען! אים דיעזען פונקט וועניגסטענס ניכט פֿאללשטענדיג דורכפֿיהרען צו מיססען, ווירד יעטצט איינע „צעהלונג" פֿארגענאממען. דיא אין רומעניען געבארענען יודען זאללען פֿאן נון אב וואהל אלס רומענישע בירגער בעטראכטעט ווערדען, ניכט אבער אויך דיא איינגעוואנדערטען יודען. דיעזע מיססען איינצעלן ביא דעם פארלאמענטע אים דאס „היימאטס-רעכט" אין רומעניען אנזוכען. עס ווירד אלזא פֿאם פֿרייען ווילען דעם פארלאמענטעס אבהענגען, אב דער איינע יודע יא, דער אנדערע וויעדער ניכט עמאנציפירט ווערדע. אים פֿערטרויען געזאגט, דירפֿטע דא דאס „געלד" איינע בעדייטענדע ראללע שפיעלען, אים וועלכעס מאן זיך וואהל דיא גונסט זאלך' רומענישער דעפוטירטען ערווערבען קאנן!

* (דראה-בריעפֿע געגען קאיזער ווילהעלם אונד ביסמארק.) וועהרענד אים דייטשען רייכסטאגע וועגען דעם „זאציאליסטען-געזעטצעס" גראסע קעמפֿפֿע שטאטטפֿינדען, בריינגען דיא רעגיערונגס-פֿריינדליכען בלעטטער נאכריכטען איבער איינע אנצאהל פֿאן דראה-בריעפֿען, וועלכע דער דייטשע קאיזער אונד פֿירסט ביסמארק ביא איהרעם יינגסטען אויפֿענטהאלטע אין גאסטיין עמפפֿאנגען האבען זאללען! וויר זאגען: זאללען, דא וויר דיעזען נאכריכטען ניכט פֿיעל גלויבען בייטמעססען. — דיא זאכע קאנן זיך איינפֿאך וויא פֿאלגט פֿערהאלטען. דער גראסערע טהייל דעם דייטשען רייכסטאגעס וויל איינמאל פֿאן דעם „זאציאליסטען-געזעטץ" ניכטס וויססען. דענן ערסטענס האט עס זיך נאך גאר ניכט קלאר הערויס-געשטעללט, דאס דיא ביידען מארד-אנפֿעללע געגען דען דייטשען קאיזער פֿאן אנהענגערן דער זאציאל-דעמאקראטישען פארטייא אויסגעגאנגען. עס איזט דאהער איין שרייענדעס אונרעכט, וואללטע מאן וועגען דער פֿערברעכען איינעס האלבנארישען אדער נאבילינג דיא גאנצע זאציאל-דעמאקראטישע פארטייא אין איהרען בעשטרעבונגען בעשרענקען אדער פֿיעללייכט גענצליך אונטערדריקען. דאס איזט איינס. — צווייטענס אבער איזט דאס „זאציאליסטען-געזעטץ" גאנץ געאייגנעט, דיא גאנצע פֿאלקס-פֿרייהייט אין דייטשלאנד מיט איינעם שלאגע צו פֿערניכטען! דיעס דער דאפפעל-גרונד, וועסהאלב מאן אים דייטשען רייכסטאגע דער אנגאהמע דיעזעס פֿרייהייטס-פֿיינדליכען געזעטצעס זא געוואלטיגען ווידערשטאנד לייסטעט. אין פֿריהערען צייטען געניגטע עס, דאס פֿירסט ביסמארק מיט זיינעם „ריקטריטטע" דראהטע, אים יעדעס געזעטץ צור אנגאהמע צו בריינגען. דיעזעס „מיטטעל" איזט יעדאך בערייטס אבגענוטצט, דא מאן דען ריקטריטט ביסמארקס היינטע ניכט פֿירכטעט, זאנדערן רעכט זעהר ווינשט. דא קאממט מאן אלזא מיט אנדערען קינסטשטיקען אונד ערצעהלט דער וועלט, דאס קאיזער ווילהעלם אונד פֿירסט ביסמארק מיט דראה-בריעפֿען איבערשיטטעט ווערדען. היעדורך וויל מאן דעם רייכסטאגע בעווייזען, דאס דיא פֿערווילדערונג אונד דיא ראהע לייטענשאפֿטליכקייט אונטער דער בעפֿאלקערונג איינען זעהר האהען גראד ערריכט האבען, וועסהאלב דיא פֿאלקס-פֿרייהייט אינבעדינגט דורך איין געזעטץ בעשרענקט ווערדען מיססע! — אב זיך דער דייטשע רייכסטאג פֿאן זאלכען ביסמארק'שען קונסטשטיקען ווירד איינשיכטערן לאססען, ווערדען וויר וואהל באלד ערפֿאהרען.

* (וויעדער איין אונגליקספֿאלל אין דער סינאגאגע אם יום כפורים.) אויך אין דער סינאגאגע אין שטרעלנא (אין רוסיש-פאלען) האט זיך אן דיעזעם יום כפור איין אונגליק ערייגנעט. געגען 11 איהר פֿארמיטטאגס שטירצטע נעמליך דער „באלקאן" איין אונד פֿערשיטטעטע דיא אונטען שטעהענדען. עס זינד זעהר פֿיעלע בעדייטענדע פֿערוואונדונגען פֿארגעקאממען. דיא פֿרויען מוסטען אים דער האהען „ווייבער-שיל" דורך דאס פֿענסטער אויף לייטערן הינאבשטייגען, דא דיא אונטערען איינגענגע אין דיא „שיל" פֿערשיטטעט וואַרען.

פֿאלליעטאן.

דאס פֿערשוואונדענע טעסטאמענט.

(26-טע פֿארטזעטצונג.)

„וואס זאגען זיא? (ריעף יעטצט סאמועל אן גאנצעם קערפער ציטטערנד, זא דאס איהם דיא צעהנע קלאפפערטען) וואס זאגען זיא, הערר דאקטאר? רעגינא ראטענבורג? דיא איזט יא אין פראג!"

„זיא קעננען דיעזע אונגליקליכע פֿרויא? (זאגטע דיא אלטע פֿרויא.) רעגינא איזט זייט איינינער צייט ביא מיר, איך בין איהרע טאנטע. — קאממען זיא, הערר דאקטאר, עס האט איילע!"

„ניין, גוטע פֿרויא! (זאגטע דער דאקטאר) איך האבע דארט ניכטס צו זוכען; היער שייטערט אונזערע קונסט! וויר ערצטע קעננען ביא דיעזעם שטאר-קראמפף ניכטס טהון; וויר מיססען נור דאפֿיר זארגען, דאס איינע זאלכע קראנקע גענוג פֿרישע לופט האט, אונד דאס קעננען זיא אויך. געהען זיא נור נאך הויזע, איך ווערדע שאן שפעטער קאממען!" — היערויף ליעס דער דאקטאר דאס טהאר אבשפערען; סאמועל אונד דיא אלטע פֿרויא זינד דרויסען געבליעבען.

„וויא הערצלאז דיעזע ערצטע זינד, ווענן זיא וויססען, דאס ניכט פֿיעל צו פֿערדיענען איזט!" זאגטע דיא אלטע פֿרויא.

„גוטע פֿרויא! (זאגטע סאמועל) איך וויל זיא נאך הויזע בעגלייטען, איך געהע מיט איהנען, איך וויל דיעזע קראנקע רעגינא זעהען." — אונד ביידע בעגאבען זיך נון אין דיא וואהנונג דער קראנקען.

יא, דיא פֿיעלען ליידען דער אונגליקליכען רעגינא האבען איהרע פֿריהערע געזונדהייט גענצליך ערשיטטערט. דא זיא אויך איהרע געליעבטען קינדער ניכט מעהר ביי זיך האטטע, בעקאם זיא אויס לויטער קוממער איינע הערצ-קראנקהייט, וועלכע דורך ערצטליכע מיטטעל ניכט בעזייטיגט ווערדען קאננטע. — טאגס צופֿאר לאג זיא פֿאללע דרייא שטונדען אים שטאר-קראמפף, אהנע איינען אטהעמצוג, אהנע איין גליעד צו רעגען, דיא אלטע טאנטע האטטע זיא בערייטס פֿיר טאדט געהאלטען. —

אלס סאמועל אין דאס ערמליכע צימטער טראט, אין וועלכעם דיא אונגליקליכע רעגינא געלעגען, גאב עס איהם איינען שטיך אינס הערץ, דאס ער זיך קוים פֿאססען קאננטע. ער עראיננערטע זיך אן דיא שאנע וואהנונג זיינעם אנקעלס אין לעניגשטין, אונד פֿערגליך זיא מיט דעם יעטציגען אויפֿענטהאלטע זיינער אונגליקליכען טאנטע — וועלכער אונטערשיעד! וועלכער געגענזאטץ! וואר יעטצט געגען איינסט!

סאמועל וואר איינע ווייל שווייגענד שטעהען געבליעבען — דאנן קאם ער דעם בעטטע נעהער. רעגינא וואר נאך ביא פֿאללעם בעוואוסטזיין, זיא ווענדעטע איהרע טריבען אויגען צו דעם יונגען מאנגע, ערקאננטע אבער זיינע געזיכטס-ציגע ניכט.

„אך, וואס מיססען מיינע אויגען זעהען! (ריעף סאמועל) היער אין דער איסערסטען פֿארשטאדט וויענס, אין דיעזעם הויזע דער ארמוטה, ליעגט זיא פֿערלאססען, זיא, דיא איך איינסט אים גלאנצע דעם רייכטהומעס אונד דעם גליקעס געזעהען! — אך, רעגינא, טהייערע טאנטע, פֿלוכען זיא מיר ניכט, ווענן זיא מיך ערקעננען; פֿלוכען זיא ניכט מיינעם פֿאטער, דער מיך געטייטט. איך בין סאמועל, דער זאהן דעם יאקאב בירשאווער."

רעגינא שטארטע איהן וויילד מיט דען אויגען אן, אונד קאננטע קיין ווארט הערפֿארבריינגען.

„גוטער גאטט! זעהען זיא מיך ניכט זא פֿארוואורפֿספֿאלל אן, איך קאנן דיעזען בליק ניכט ערטראגען! (זאגטע סאמועל ווייטער.) מיין פֿאטער זאגטע מיר ניכט דיא וואהרהייט, איך גלויבטע, ער האט פֿיר זיא געזארגט; איך דאכטע, זיא זינד ביא איהרען אנפֿערוואנדטען אונד ביא איהרען קינדערן."

רעגינא האטטע נאך אימטער קיינע אנטווארט; ערסט דאנן, אלס זיא סאמועל אום איהרע קינדער בעפֿראגטע אונד דיא נאמען אדאלף אונד אלעקסי נאננטע, געוואנן רעגינא איהרע שפראכע וויעדער. אונד זאגטע מיט שוואכער שטיממע: „זיא זינד עס, סאמועל! דאס איזט דאך שאן, דאס זיא זיך נאך מיינער עראיננערטען אונד מיך אויפֿזוכטען! איך זאה זיא נור איינמאל אן דעם טאגע, אן וועלכעם מיין אונגליק בעגאננען. עס זינד זייט דעם איינינע יאהרע פֿערשטריכען, אבער וויא קאממען זיא היעהער?"

„איין זאנדערבארער צופֿאלל לענקטע מיינע שריטטע היעהער. וויא מערקווירדיג זינד דיא וועגע גאטטעס! איין פאלנישער ראבבינער מוסטע געטאדטעט ווערדען, דאמיט איך דען וועג היעהער פֿינדע! . . ."

אלס סאמועל דאס ווארט „פאלנישער ראבבינער" אויסשפראך, צוקטע דיא קראנקע רעגינא צוזאממען, אונד בעקאם וויעדער איינען לייכטען אנפֿאלל, דער אבער באלד פֿאריבער וואר.